

Andmekaitse Inspektsioon
Tatari 39
Tallinn 10134

Haridus- ja Teadusministeerium
(taotluse esitaja)

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun koostöölastada

Uuringu pealkiri	PISA uuringus osalevate õpilaste vanemate ametite valideerimisuuring	
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	JAH
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		EI
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?	Mirjam Reinthal Õigusnõunik- andmekaitse spetsialist Tel: 735 2405 Mirjam.Reinthal@hm.ee	
Kas on olemas eetikakomitee otsus? <i>Koostöölastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>		EI
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>		EI

1. Vastutava töötleja üldandmed	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Haridus- ja Teadusministeerium 70000740, Munga 18, 50088 Tartu Kontaktisik: Maie Kitsing, maie.kitsing@hm.ee , tel 735 0113
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

2. Volitatud töötleja üldandmed	
2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Haridus- ja Noorteamet (Harno) 77001292, Munga 18, 50088 Tartu Kontaktisik: Tõnis Tokko. tonis.tokko@harno.ee , tel 5622 2043
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha	Statistikaameti kaugtöökoht teadlaste keskkonnas

aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postii indeks</i>	
	Statistikaamet 70000332, Tatari 51, Tallinn Ilona Reiljan, Tel 5331 1740, ilona.reiljan@stat.ee
	Statistikaameti kaugtöökoht teadlaste keskkonnas

3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus?

Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.

1. Vastavalt Vabariigi Valitsuse seadus § 58 lõikele 1 vastutab Haridus- ja Teadusministeerium riigi haridus- ja täiskasvanuhariduspoliitika kujundamise ja elluviimise eest.
2. Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimääruse § 5 punktide 2 ja 6 kohaselt on ministeeriumi ülesandeks muu hulgas haridus- ja teadusvaldkonna kujundamiseks vajaliku teabe kogumine ja analüüsimine ning poliitika ja õigusaktide mõju hindamiseks vajalike uuringute ja statistika koostamine.
3. Eesti on OECD liige [Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse](#) alusel, millega Eesti võtab endale kohustuse osaleda OECD tegevustes, sealhulgas haridusstatistika ja -võrdlusuuringutes (seal hulgas PISA).

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Uuringu eesmärgiks on selgitada välja, mil määral on Eestis PISA uuringus kogutud küsitlusandmed õpilaste vanemate ametite kohta kooskõlas Maksu- ja Tolliamet (MTA) Töötamise registri andmetega.

PISA (Programme for International Student Assessment), on OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) algatusel läbiviidav rahvusvaheline uuring, mille käigus hinnatakse 15-aastaste õpilaste teadmisi ja oskusi funktsionaalses lugemises, matemaatilises ja loodusteaduslikus kirjaoskuses. Eesti on PISA uuringutes osalenud alates aastast 2006. Eelmine PISA uuring toimus 2022. aastal mil uuringus osales 6392 õpilast 196 koolist. 2024. aastal toimus PISA 2025 eeluuring mille metodoloogia on 2025 põhiuuringuga sama aga osalejate arv on väiksem (2024 osales 2816 õpilast). PISA 2025. aasta põhiuuringut viidi Eesti koolides läbi 31. märtsist kuni 31. maini ja kokku testiti 6303 õpilast.

PISA uuringu üheks osaks on õpilaste küsimustik. Muuhulgas kogutakse küsitlusega uuringus osalevatelt õpilastelt infot nende vanemate kohta. Õpilastel palutakse oma vanemate kohta ankeeti kirja panna nende ametid ning kirjeldada lühidalt, mida vanem antud ametikohal teeb (Lisa 1 punkt 3). Uuringu meetodika näeb ette, et antud vastused kodeeritakse ISCO-08 ametite klassifikaatorisse. Ametite kodeerimise korraldab Harno. Vanemate ametite info on üheks sisendiks sotsiaalmajandusliku staatuse näitaja (indeks) arvutamisel, mida omakorda kasutatakse näiteks riikide vahelisteks võrdlusteks.

Sotsiaalmajanduslik indeks koosneb kolmest komponendist ning see arvutatakse lähtudes vanemate haridusest ja ametist, lisaks võetakse arvesse ka kodus olemasolevate raamatute,

nutiseadmete arvu (PISA 2022 Technical Report, OECD, 2024).

Käesoleva taotluse aluseks oleva valideerimisuuringu eesmärgiks on selgitada välja, mil määral on Eestis PISA uuringuga kogutavad andmed õpilaste vanemate ametite kohta kooskõlas Maksu- ja Tolliameti (MTA) Töötamise registri andmetega.

Juhul, kui registrite info on kas samaväärne või täpsem, saab ressursi kokkuhoiu ja andmete kvaliteedi parandamise eesmärgil kaaluda võimalust tulevikus ametite kodeerimist teha registriandmete abil.

Samuti on uuringul teaduslik väärtus nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil, et selgitada mil määral vastavad küsitlusega kogutavad andmed registriandmetele ning mis on metodoloogiline valiidsus sellises suuremahulises rahvusvahelises uuringus nagu PISA.

Selleks soovime kasutada 1) Rahvastikuregistri andmeid, et selgitada välja PISA 2022 põhiuuringu, PISA 2025 eeluuringu ja PISA 2025 põhiuuringu õpilaste vanemad, ja 2) MTA Töötamise registri andmeid õpilaste vanemate ametite 4-kohalise ISCO koodi saamiseks ning 3) siduda need PISA õpilaste küsitluse andmetega nende vanemate ametite kohta (tehtud võrdluste tulemused esitatakse statistilise kokkuvõttena, üksikute isikute andmeid ei avaldata).

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

PISA uuringus küsitluse teel kogutavad andmed õpilaste vanemate ametite kohta on seniselt olnud puudulikud – märkimisväärne hulk andmetest pole ISCO koodiga seostatav (õpilaste vastused „ei tea“, „ei oska öelda“ jms) ning seega pole rahvusvahelisel tasandil kasutatav. Lisaks pole hetkel mingit võimalust kogutavaid andmeid valideerida ning ei saa välistada, et tegelikkuses esineb märkimisväärsed probleeme nii kogutavate andmete kvaliteedis kui ka nende ISCO kujule kodeerimises. Võrdlus registrite andmetega annab võimaluse küsitluse teel kogutavat infot valideerida.

Selleks, et siduda PISA uuringu andmetele juurde õpilaste vanemate ameti info, on vajalik töödelda isiku tuvastamist võimaldavaid andmeid. PISA uuringus osalenud õpilastele seotakse Rahvastikuregistri abil juurde nende vanemate info, millele omakorda seotakse Töötamise registrit juurde vanemate töötamise andmed (sealjuures võib ühel vanemal olla rohkem kui üks töökoht).

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

PISA uuringus osalemine annab teavet meie haridussüsteemi toimimisest ja tulemuslikkusest võrreldes teiste riikidega. Järjekindel osalemine võimaldab meil jälgida trende nii haridustulemustes kui ka taustsüsteemides, mis omakorda võimaldab kavandada vajalikke muutusi ja parendustegevusi. Seejuures on kriitiline veenduda kogutavate andmete kvaliteedis ja otsida võimalusi kvaliteedi parandamiseks. Kasutades registrite andmeid, on võimalik veenduda PISA uuringutes kogutavate taustaandmete kvaliteedis ja selles, et erinevate poliitiliste otsuste tegemisel on kasutatud ja kasutatakse edaspidi adekvaatset infot (nt õpilaste sotsiaalmajanduslik taust). Juhul, kui seesugust andmete kontrolli mitte teha, ei saa olla kindel kogutavate andmete kvaliteedis ning edasiselt võib toimuda järjepidev väärade järelduste tegemine ja ebasobivate muutuste/parendustegevuste kavandamine.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Registriandmete kasutamine on andmete taaskasutamine, mis ei lisa andmesubjektidele täiendavaid kohustusi. Analüüsi tulemused esitatakse uuringu raportis anonüümselt, üldistatud kokkuvõttena, seega ei kahjusta uuring ka andmesubjekti õigusi ega muuda nende kohustuste mahtu. Uuringu tulemustes ei ole isikud tuvastatavad.

Uurijate poolt analüüsi otstarbel moodustatud erinevate registrite andmetest koosnevat andmestikku kasutatakse analüüsi teostamiseks ainult Statistikaameti turvalisel töökohal või turvalise kaugühenduse teel (algandmed on Statistikaameti serveris). Üksikandmeid uuringu tegijale ei edastata. Tulemifailides on andmed vaid üldistatud kujul, mis ei võimalda ühegi andmesubjekti tuvastamist. Enne tulemi kättesaadavaks tegemist kontrollivad Statistikaameti teenistujad tulemi sisu vastavust aimatavuse reeglitele (<https://stat.ee/et/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamise-juhend#Tulemite-kattesaamine-11>).

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?

Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

1. Haridus- ja Noorteamet teeb taotluse Statistikaameti konfidentsiaalsusnõukogule uuringus vajalike andmeallikadena kasutavate registrite andmestike (vt taotluse lisa 1) kasutamiseks ja pseudonüümitud isikupõhiste andmete omavaheliseks sidumiseks.
2. Statistikaametilt positiivse vastuse saamisel sõlmitakse konfidentsiaalsete andmete teaduslikel eesmärkidel kasutamise leping, kus sätestatakse andmete kasutamise täpne eesmärk, tingimused ning andmestike koosseis.
3. Harno edastab Statistikaametile krüpteeritud PISA 2022 põhiuuringu ja PISA 2025 eel- ja põhiuuringus osalenud õpilaste vanemate ametite andmed koos õpilaste isikukoodidega. Andmete täpne koosseis on esitatud taotluse lisa 1.
4. Statistikaamet genereerib Harno-lt saadud andmestikus igale isikukoodile vastava pseudoisikukoodi. Isikukoodide asendamine pseudoisikukoodiga kindlustab, et andmeanalüüsi tegija ei puutu kokku isikukoodidega varustatud andmestikega.
5. Statistikaameti töötaja teeb väljavõtte Statistikaametisse hõivatud riiklike andmekogude andmetest vastavalt taotluse lisa 1 toodud andmekoosseisule ning genereerib andmestikesse kuuluvatele isikutele vastava pseudoisikukoodi.
6. Statistikaamet võimaldab Harno töötajale ligipääsu pseudonüümitud andmestikele. Ligipääsu saamiseks peab Harno töötaja allkirjastama konfidentsiaalsuskohustuse.
7. Harno töötaja seob erinevate registrite andmed omavahel pseudoisikukoodide abil.
8. Üksikandmeid hoitakse Statistikaameti serveris. Ligipääs andmestikele ning nende analüüsimine toimub turvalise kaugühenduse teel (algandmed on Statistikaameti serveris).
9. Statistikaamet teeb käsitsi aimatavuse kontrolli neile tulemifailidele, mida Harno soovib saada enda kasutusse. See välistab statistilise üksuse tuvastamise võimaluse, kuna tulemuste kasutamiseks peab vaadeldavas grupis olema vähemalt kolm statistilist üksust (nt kooli, õpilast vms).

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

PISA 2022 põhiuuring: $\approx 12\,784$ inimest (6392 õpilase vanemad)

PISA 2025 eeluuring: ≈ 5632 inimest (2816 õpilase vanemad)

PISA 2025 põhiuuring: $\approx 12\,606$ inimest (6303 õpilase vanemad)

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

2022 põhiuuringu andmed PISA õpilaste vanemate ametite kohta uuringu alguse kuupäevaga 11.04.2022. 2025. eeluuringu andmed PISA õpilaste vanemate ametite kohta uuringu alguse kuupäevaga 15.04.2024. 2025 põhiuuringu andmed PISA õpilaste vanemate ametite kohta uuringu alguse kuupäevaga 31.03.2025.
9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis. <i>Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).</i> Isikukood ja taotluse lisas 1 esitatud pseudonüümitud andmete loetelu.
9.3. Loetlege isikuandmete allikad. <i>Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.</i> 1) PISA uuringu taustaküsimustiku küsimused vanemate töökoha kohta (Lisa 1 punkt 3). 2) Rahvastikuregister õpilaste vanemate väljaselgitamiseks 3) EMTA Töötamise Register õpilaste vanemate 4-kohalise ISCO koodi saamiseks
9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed? Statistikaameti töötajatega on konsulteeritud. AKI loa saamisel on Statistikaamet valmis võimaldama teadlaste keskkonnas registreeritud andmete liitmist ning vastavat analüüsi ja kokkuvõtte tegemist.
10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)? Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta. Andmete pseudonümiseerimise viib läbi Statistikaamet (andmeandja) enne Harnole andmestike kättesaadavaks tegemist. Vt ka punkt 7.
10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis. Andmete loetelu toodud lisas 1.
10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid. Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab. Harnolt Statistikaametile saadetud andmetes (taotluse lisa 1 punktis 1 nimetatud ja isikukoodiga varustatud PISA andmed) asendab Statistikaamet isikukoodi pseudoisikukoodiga. Rahvastikuregistri ja Töötamise Registri andmed (taotluse lisa 1 p 2 nimetatud) on Statistikaameti juba pseudonüümitud kujul. Pseudonüümse isikukoodi alusel on võimalik kahe andmestiku andmeid siduda. Koodivõtit säilitab Statistikaamet tähtajatult. Uuringu jaoks ei looda uut koodivõtit, vaid kasutatakse olemasolevat.
10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus. Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

Algandmestikest loodud pseudoisikukoodidega ühendandmestikku säilitatakse kuni 12 kuud peale uuringu lõppemist. Selline tähtaeg on vajalik täiendavate uuringuaspektide lisandumisel täpsustavate analüüside tegemiseks.

11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i>	Jah
11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage	
11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.	Teavitamine Harno PISA lehel: https://harno.ee/pisa
11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused?	https://hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/kontakt/isikuandmetetootlemine https://harno.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/ametist/isikuandmete-tootlemine-harnos
12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	Ei
12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.	
12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?	

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

/digitaalselt allkirjastatud/

Triin Laasi-Õige
kantsler

Taotluse lisad:

Lisa 1: <i>Andmete loend</i>	
Lisa 2: <i>Statistikaameti PISA õpilaste vanemate ametite andmestiku koostamise metoodika</i>	

1.Harno PISA andmed

Õpilase isikukood
Õpilase testi sooritamise keel
Ema ameti nimetus
Ema ameti kirjeldus
Emale kodeeritud ISCO kood
Isa ameti nimetus
Isa ameti kirjeldus
Isale kodeeritud ISCO kood

2. Statistikaameti andmestik Rahvastikuregistrist ja Töötamise registrist

2.1 Rahvastikuregister

Õpilase pseudokood
Ema pseudokood
Isa pseudokood

2.2 Töötamise Register

Ema/isa pseudokood
ameti ISCO kood iga olemasoleva ameti kohta <i>(Sise- ja Kaitseministeeriumi haldusalade ametite kohta Statistikaametil info puudub, seega sel juhul on lihtsalt välja toodud, et töötavad Sise- või Kaitseministeeriumi haldusalas või juhul, kui tegemist on töötamise liigiga, kus ameti märkimine pole kohustuslik, jäetakse vastav lahter tühjaks)</i>
Töötamise liik
Tööandja peamine tegevusala
Koormus (kui tegemist on töötamise liigiga, kus koormuse märkimine pole kohustuslik, jäetakse vastav lahter tühjaks)
Töösuhte alguse ja lõpu kuupäev

3. PISA küsimused vanemate ametite kohta (ameti nimetus ja kirjeldus)

Mis on Sinu ema põhitöö? (nt õpetaja, kõõgitööline, müügijuht) <i>Palun sisesta siia tema amet.</i>
Millega Sinu ema oma põhitöökohal tegeleb? (nt õpetab gümnaasiumiõpilasi, aitab restoranis kokal toite valmistada, juhib müügikorralduse osakonda) <i>Palun kirjelda ühe lausega tööülesandeid, mis tal sellel töökohal on või olid.</i>

Mis on Sinu isa põhitöö? (nt õpetaja, kõõgitööline, müügijuht) <i>Palun sisesta siia tema amet.</i>
Millega Sinu isa oma põhitöökohal tegeleb? (nt õpetab gümnaasiumiõpilasi, aitab restoranis kokal toite valmistada, juhib müügikorralduse osakonda) <i>Palun kirjelda ühe lausega tööülesandeid, mis tal sellel töökohal on või olid.</i>

Lisa 2

Statistikaameti PISA õpilaste vanemate ametite andmestiku koostamise meetoodika

Allikas: Statistikaamet

Kasutatud registrid:

Siseministeerium: Rahvastikuregister
 Maksu- ja tolliamet: Töötamise Register.

Vaadeldav sihtgrupp:

Rahvastikuregistrist ema/isa info.

Töötamise registrist töötamise liik, tegevusala, koormus, töötamise alguse ja lõpukuupäevad, 4-kohaline ISCO kood.